

УДК 327.7 (075.8)

Микола Кордон

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ГРОМАДСЬКА ДУМКА: "ЗА" І "ПРОТИ" ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ

У статті аналізуються результати соціологічних досліджень з питання європейської інтеграції України. Особлива увага звертається на підтримку Польщею євроінтеграційних прагнень України, яку називають "локомотивом України в Європі".

У демократичному суспільстві значну роль у формуванні та реалізації політики відіграє громадська думка. Її підтримка забезпечує успішну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. Непідтримка громадською думкою того чи іншого напрямку політики гальмує її реалізацію, підштовхує певні політичні та соціальні сили до протесту. Тому вивчення громадської думки є важливим інструментом вироблення ефективної та поміркованої державної політики. Головна мета вивчення громадської думки полягає в тому, що інформація про її стан та динаміку дозволяє розробити ефективні зв'язки з громадськістю, роз'яснити населенню проблеми, труднощі та небезпеки можливих дій держави та її органів.

Відомий американський фахівець зі зв'язків із громадськістю Х. Кентріл сформував п'ятнадцять законів громадської думки:

- 1) громадська думка надзвичайно чутлива для суспільно значущих подій;
- 2) надзвичайні за своєю притягальною силою події здатні на певний час підштовхувати громадську думку від однієї крайності до іншої;
- 3) громадська думка, як правило, швидше формується під впливом подій, ніж слів – принаймні доти, доки усні заяви не набудуть значення "події";
- 4) усні заяви та словесні формування щодо курсу політики набувають максимального значення тоді, коли думка ще не сформована і люди чекають на їх певну інтерпретацію з боку джерела, що заслуговує довіри;
- 5) громадська думка здебільшого не передбачає критичних ситуацій – вона лише реагує на них;
- 6) із психологічної точки зору, громадська думка в основному детермінована корисними інтересами людей;
- 7) громадська думка не перебуватиме тривалий час у збудженому стані доти, доки люди не відчують, що зачіпаються їхні власні інтереси;

© Микола Кордон, 2013

- 8) оскільки зачіпаються корисливі інтереси людей, громадську думку вельми нелегко змінити;
- 9) коли зачіпаються корисливі інтереси, у демократичному суспільстві ймовірно очікувати з боку громадської думки випередження практичних дій офіційних органів;
- 10) коли думка поділяється незначною кількістю людей, або коли вона ще істотно не структурована, доконаний факт може змінити громадську думку на користь його схвалення;
- 11) у критичних ситуаціях люди стають прискіпливішими при оцінці компетентності свого керівництва. Якщо вони йому довіряють, то готові надати йому більші, ніж звичайно, повноваження. Якщо вони відмовляють йому в довірі, то стають менш толерантними;
- 12) люди менше чинять опір рішучим заходам, до яких вдаються керівники, якщо вони відчують, що певною мірою беруть участь у прийнятті рішень;
- 13) люди мають набагато більше думок і з більшою готовністю їх висловлюють із приводу цілей, що висувуються, ніж методів, необхідних для досягнення цих цілей;
- 14) громадська думка, як і особиста думка, має емоційне забарвлення. Якщо громадська думка ґрунтується головним чином на емоціях, то вона схильна до особливо різких змін під впливом подій;
- 15) якщо люди в демократичному суспільстві мають можливість отримати знання й користуються широким доступом до інформації, то громадська думка має здоровий і тверезий глузд [1, с.360-361].

Як свідчать соціологічні дослідження, вступ України до Європейського Союзу підтримують понад 50 % громадян із країн ЄС. Це більше, ніж кількість тих, хто висловлюється за членство в Європейському Союзі Туреччини [2, с.6]. За даними опитування, найбільше прихильників інтеграції України в Європейський Союз у країнах, які приєдналися до організації в 2004 р., – 66 % їхніх громадян підтримують цю ініціативу.

У країнах – "старих" членах Європейського Союзу прихильників євроінтеграції українців 41 %. Приєднання України готові підтримати 70 % литовців (11% проти), 63 % кіпріотів, словенців і громадян Мальти (20 %, 25 % й 16%, відповідно, проти), 62 % словаків (23 % проти) і 61 % шведів (28 % проти). Також кількість прихильників вступу України в Європейський Союз перевищує кількість їхніх супротивників в Естонії й Греції (58 % проти 27 %), в Угорщині (50 % проти 40 %), в Іспанії (49 % проти 24 %), у Португалії й Чехії (46 % проти 29 % й 46 % проти 45

%), у Великобританії (45% проти 35%) і в Латвії з Ірландією (44% проти 36% й 44% проти 26%).

Євроінтеграційні прагнення України підтримують 76% поляків (15 % проти). Польща є однією з країн, яка найбільш послідовно виступає за якнайшвидшу реалізацію євроінтеграційних намірів України. Свідченням цього стало створення в Міністерстві закордонних справ Польщі спеціальної групи, головною метою діяльності якої є сприяння інтеграції України. Республіка Польща ще до свого вступу в Євросоюз у 2004 році називала себе "локомотивом України в Європі". Українські ж політики і журналісти не випадково називають Польщу "нашим адвокатом у Європі". Як член НАТО та Європейського Союзу Польща продовжує й сьогодні лобювати інтереси України. У Європарламенті створено групу підтримки європейській інтеграції України. До неї увійшли представники усіх фракцій європейських партій. Координатором обрано Павла Залевського, євродепутата від Республіки Польща. Крім П. Залевського, в Європарламенті послідовно відстоюють євроінтеграційні прагнення України такі польські парламентарії, як Павел Коваль, Яцек Протасевич, Марек Мігальський. П. Залевський має власний секретаріат в Україні, тому експерти називають його першим українським депутатом у Європарламенті [3, с. 51-52].

Разом з тим, як засвідчують соціологічні дослідження, проти вступу України в Євросоюз виступають більшість громадян Австрії (69 % проти, підтримують 18 %), Німеччини (64 % проти й 30 % за), Люксембургу (54 % проти й 39 % за), Фінляндії (54 % проти й 40 % за), Голландії (51 % проти й 40 % за), Бельгії (50 % проти й 46 % за), Данії (44 % проти й 43 % за), Франції (43 % проти й 40 % за), Італії (43 % проти й 42 % за). Опитування проводилося в червні 2005 р., було опитано 29320 європейців. Статистична похибка становить від 1,9% до 1,3% [4, с. 24].

Європейська Комісія провела в Україні опитування громадської думки, зокрема щодо ставлення до Європейського Союзу та відносин Україна – ЄС. Загальний висновок такий: українці про Євросоюз дотримуються позитивної думки, хоча інформації про нього бракує. Респондентам запропонували кілька тверджень й попросили відповісти, правильні вони чи ні. Так, 47 % опитаних вважають, що ЄС складається з 25 країн, тоді як їх було 27. Багато респондентів помилково вважають, що Червоний Хрест та ЮНІСЕФ є інституціями Євросоюзу, а євро – спільною для всіх країн-членів валютою (в дійсності, нині вона спільна лише для 17 держав). Водночас, зірково-синій прапор ЄС вочевидь добре знаний українцям.

Найбільшими джерелами інформації про Євросоюз для українців сьогодні є телебачення та Інтернет. Проте досить значний відсоток отримує її з офіційного порталу ЄС.

Правильні/неправильні твердження про ЄС

	правильно	неправильно	не знаю
Євросоюз нині складається з 25 країн	47 %	12 %	41 %
Червоний Хрест є інституцією ЄС	38 %	31 %	30 %
ЄС має власний прапор	68 %	6 %	26 %
ЮНІСЕФ є інституцією ЄС	26 %	17 %	57 %
Євро є спільною валютою всіх країн-членів ЄС	73 %	20 %	7 %

Джерела інформації про Європейський Союз

Телебачення	46 %
Інтернет	43 %
Офіційні веб-сайт ЄС "Європа" (www.europa.ua)	21 %
Щоденні газети	20 %
Розмови з родичами, друзями та колегами	18 %
Інші газети та журнали	17 %
Радіо	16 %
Офіційний веб-сайт Представництва ЄС в Україні	15 %
Ніколи не зустрічав подібної інформації, не цікавлюся	12 %
Книги, брошури, інформаційні листівки	10 %
Euromedia/ENPI East веб-сайт	6 %
Український уряд, державні органи	5 %
Зустрічі, конференції, інші події	5 %
Не знаю	2 %
Інше	1 %

Також у ході опитування було з'ясовано, що позитивно ставляться до Євросоюзу 46 відсотків респондентів, і лише 5 відсотків негативно. А найбільше ЄС асоціюється в українців із економічним добробутом, правами людини, миром та безпекою й демократією [5, с. 5].

За даними соціологічного дослідження "На роздоріжжі, або Інтеграційні ребуси", проведеного соціологічною групою "Рейтинг" у квітні 2013 року, приєднання України до Європейського Союзу підтримують 50 % опитаних українців. Не підтримують – 37 %, не визначились – 13 відсотків. Разом із тим 42 % опитаних підтримують утворення єдиної держави у складі України, Росії, Білорусі, не підтримують – 47 %; ще 11 % не визначилися. Звертає на себе увагу той факт, що кожний четвертий українець, який підтримує утворення єдиної держави з Росією та Білоруссю, одночасно підтримує і вступ України до ЄС.

На думку опитаних, для України підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі з Євросоюзом вигідніше (41 %), ніж вступ до

Митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном (38 %). 20 % не змогли визначитися.

Згідно з результатами соціологічного дослідження, від зближення є Євросоюзом Україна отримує такі основні переваги: можливості для громадян більше подорожувати (55 %), можливості знайти кращу роботу (53 %), збільшення інвестицій в Україну (51 %), розвиток демократії (41 %), можливість отримати кращу освіту (41 %), зменшення бідності (39 %), зменшення корупції (39 %).

Більше половини респондентів переконані, що Україну коли-небудь приймуть до Євросоюзу. З них 4 % вважають, що це станеться у найближчі рік-два, 12 % – 3-5 років, 18 % – 5-10 років. 23 % вважають, що це далека перспектива. Одночасно на думку чверті респондентів Україну ніколи не приймуть до ЄС, а кожний п'ятий не визначився з цього питання. Спостерігається пряма залежність: чим вища віра у шанси України стати членом Євросоюзу, у перспективі його самого, тим вища підтримка підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС.

Спостерігається, що лише приблизно 70 % прихильників вступу України до Митного союзу вважають, що краще майбутнє їхні діти або онуки матимуть в інтеграції з Росією. Тоді як кожний шостий бачить краще майбутнє своїх дітей в Україні, інтегрованій в Європу. Третина респондентів, які не змогли визначитися з вибором інтеграційного вектора, так само бачать краще майбутнє своїх дітей в інтеграції з Європою, і лише 16 % – в інтеграції з Росією, а половина продовжує вагатися.

Отже, щонайменше кожний шостий українець перекладає відповідальність за свій вибір на дітей [6, с. 180-181].

Як свідчать соціологічні опитування, найвищий у суспільстві рівень симпатій до Європейського Союзу, а також до європейських цінностей демонструють жителі західних областей України. Населення цього регіону є найбільш проєвропейським. Майбутнє України воно пов'язує з її вступом до Європейського Союзу.

Такий вибір населення західноукраїнських областей пояснюється історичними умовами розвитку цього регіону. Він тривалий час перебував у складі тих країн, які не лише географічно, а й політично, конфесійно, культурно-цивілізаційно належали до Європи – Угорщини, Польщі, Австрії, Австро-Угорщини.

Історично склалося так, що населення цього краю успадкувало досвід участі в діяльності інститутів громадянського суспільства. Це стосується, насамперед, діяльності політичних партій та національно-культурних товариств, елементів культури парламентської демократії, традицій політичного плюралізму, греко-католицької церкви, яка в XIX ст. повністю перейшла на бік українського народу. Для більшості західних українців національна ідея невіддільна від європейської ідеї [7, с. 180-181].

Отже, європейська інтеграція стала одним із визначальних напрямів розвитку України. Цей курс є вагомим складником європейського

вибору українського народу. Успішність його реалізації прискорить перетворення України на сучасну європейську державу, посилить її роль як важливого учасника міжнародних процесів на європейському просторі й поза його межами.

Для досягнення поставленої мети – набуття повноправного членства в Європейському Союзі – державна влада має вдосконалити політичну систему, розвивати інститути громадянського суспільства, підвищувати ефективність державного управління та органів місцевого управління, забезпечити стале економічне зростання, реформування воєнної організації держави, активно працювати із суспільною думкою.

Список використаних джерел та літератури

1. Серант А. Технологія інформування громадськості щодо входження України в міжнародний фонд торгівлі. Кн.: Актуальні питання євроатлантичної інтеграції України. Збірник наукових праць. Випуск 5. – К., 2005. – С. 360-361.
2. Тарасюк Б. Перспективи вступу України в ЄС і НАТО: організаційно-правові аспекти. Євроатлантикінформ. 2006. – № 5. – С. 6.
3. Стратегія і тактика, стан національної безпеки. Науково-інформаційний збірник. Випуск 35. – К., 2006. – С. 51-52; Урядовий кур'єр, 5 липня, 8 липня, 2 грудня 2011 року; Урядовий кур'єр, 15 березня, 2013 року.
4. Євробюлетень, 2005. – № 7. – С. 24.
5. Євробюлетень, 2010. – № 8-9. – С. 5.
6. Головка О. Інтеграційні ребуси: спробуй - і відгадаєш. Урядовий кур'єр, 13 квітня 2013 року.
7. Круглашов А. Громадська позиція щодо перспектив євроінтеграції України: регіональні виміри. Кн.: По той бік розуміння: Україна та Європа після Помаранчевої революції. Збірник наукових статей. К., 2006. – С.180-181.

Kordon M. V. Public Opinion: Pros and Cons of the European Integration Process of Ukraine

The article analyses the results of sociological studies on European Integration of Ukraine. Special attention is paid to the support from Poland of Eurointegration aspirations of Ukraine that is called "Ukraine's locomotive in Europe".

Kordon M. W. Myśl społeczna: "za" i "przeciwko" pragnieniom integracyjnym Ukrainy

W artykule zostały przeanalizowane wyniki badań socjologicznych dotyczących europejskiej integracji Ukrainy. Syscegółową uwagę skupiono wokół podtrzymywania przez Polskę eurointegracyjnych pragnień Ukrainy (dla tego Polska jest nazywana "lokomotyw Ukrainy w Europie").